

SAMEN VOOR DE NATUUR

Het werkgebied omvat de gemeenten Westland, Midden-Delfland, Delft, Rijswijk, Ypenburg-Leidschenveen (Den Haag), Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland.

E-mail: natuurlijkdelfland@knnv.nl
Website natuurlijkdelfland.knnv.nl
Bluesky: KNNV Natuurlijk Delfland
YouTube: Natuurlijk delfland

Afdeling van de Koninklijke Nederlandse
Natuurvereniging (KNNV)

Nieuwsbrief 311
22 oktober 2025

Mededelingen

24 oktober, 11.05 uur, omroep Delft

Geert beantwoordt vragen over Natuurlijk Delfland. Luisteraars kunnen via Omroep Delft meeluisteren naar de rubriek. [Klik hier](#)

Jaarthema 2025: Volop leven na de dood

Soort van het seizoen: elfenbankje. Kijk in oktober tot en met december uit naar elfenbankjes.

Het Soort van het seizoen is één van de activiteiten in ons jaarthema Volop leven na de dood. Leven en dood zijn natuurlijke gegevens in de natuur. Met elkaar vormen ze een kringloop, geboren worden, groeien, voorplanten en sterven. Elfenbankjes zijn een heel mooi voorbeeld van volop leven na de dood. Zij verteren hout waardoor de voedingsstoffen voor andere organismen vrijkomen. Het element van de dood kunnen wij terug zien in gekapte boomstammen en takkenrillen!

Nederland is koploper verlies aan groen

Tussen 2018 en 2023 verdween 192 vierkante kilometer aan natuur en landbouwgrond – bijna een half procent van het landoppervlak. Geen enkel ander Europees land zag, relatief gezien, zo veel groen verdwijnen onder beton en asfalt. Zie: <https://greentogrey.eu/>

Commentaar Natuurlijk Delfland: Singapore heeft deze harde les al geleerd. Daar mag je activiteiten ondernemen mits er twee maal zoveel natuur terugkomt als die er was. We zouden kunnen beginnen met 10% meer, zoals bijvoorbeeld Eneco in een overeenkomst met de KNNV landelijk heeft vastgelegd. Zie <https://nieuws.eneco.nl/eneco-en-natuurvereniging-knnv-gaan-samenwerken-voor-verbetering-biodiversiteit/>

Melarium ons clubhuis

Het Melarium, natuurhuis voor natuur, bijen en kunst; een plek waar je natuur, rust, ruimte en inspiratie vindt. Er zijn twee gebruikers: Natuurlijk Delfland en de Imkervereniging Delft.

Het Melarium is te bereiken via de Thijssesweg 11 in Delft. Hier aan het einde van de Thijssesweg staat het straatnaambord Melariumpad (fiets/voetpad). Na 10 minuten lopen of 3 minuten fietsen zie je het Melarium.

Verhuur voor groepen tot tien deelnemers: neem contact op met de beheerder van het Melarium, 06 – 13070714, natuurlijkDelfland@knnv.nl

Agenda

22 oktober, 19.30 – 21.30 uur, kennismakingsavond Bijenbuurt Voorhof

Kom naar de Antoon Coolenlaan 25, Delft

- Kennismakingsrondje
- Waarom een Bijenbuurt?
- Waar zoemt het al?
- Even de benen strekken – buiten als het kan
- Groots dromen over wat er nog meer zou kunnen
- Wie droomt en doet er mee?

23 oktober, 20.00 tot 21.30 uur, lezing Tuinen, wilde bijen en dagvlinders en hun planten.

De Landelijke Insectenwerkgroep van de KNNV organiseert deze zoomlezing en wordt gegeven door Wankja Ferguson. Zij heeft vele jaren ervaring met het ontwerpen van tuinen voor wilde bijen en vlinders. In deze lezing zal zij haar ervaring delen. Stuur een email aan liw@knnv.nl en na aanmelding wordt een zoomcode toegestuurd.

Vele soorten wilde bijen zijn bedreigd en staan op de rode lijst. Heel veel bijen soorten zijn van bepaalde plantenfamilies afhankelijk of soms zelfs maar één plant. Kunnen we ze helpen om van de rode lijst af te krijgen? Sommige soorten vlinders zijn vrij algemeen en vind je toch zelden in tuinen en openbare ruimte, andere zijn zeldzaam maar hoeven dat niet te blijven. Het kan anders en wat is er nou leuker dan een handje te helpen om de biodiversiteit in eigen buurt te vergroten?

24 oktober, 10.00 – 12.00 uur braakballen pluizen

In het Melarium, altijd spannend wat er tevoorschijn zal komen. Aanmelden hoeft niet.

24 oktober, 13.00 – 16.00 uur, Inventariseren kilometerhok voor Floron

We gaan planten inventariseren in een kilometerhok voor de gegevens verzamelende organisatie Floron. Zij maken er verspreidingskaarten van en beoordelen of planten op de rode lijst moeten komen of juist niet.

Verzamelen bij parkeerplaat gemeentehuis Lansingerland, Tobias Asserlaan 1, 2662 SB Bergschenhoek.

26 oktober, 14.00 tot 15.00 uur, speurtocht bomen in het Hofpark

Kom naar Hofzicht 28, 2291 CP Wateringen.

Deze speurtocht is voor kinderen, waarbij de ouders ook het nodige zullen leren en ervaren.

In het bos is een route uitgezet waarvan op de plek van de speurtocht de antwoorden te vinden zijn.

Wordt informatie gegeven over bomen en waarom ze zo belangrijk zijn.

De begeleiders de folder welke boom past in mijn tuin mee.

De route wordt in eigen temp afgelegd.

26 oktober, 15.00 tot 16.00 uur, excursie bomen in het Hofpark

Iedereen is vanaf 14.45 uur welkom.

Kom naar Hofzicht 28, 2291 CP Wateringen.

Tijdens de excursie worden onder leiding van een deskundige gids: De bomen bezocht, bekeken en het nodige wordt verteld. De bomen staan niet alleen ook de omgeving krijgt de nodige aandacht.

De deelnemers krijgen de folder “welke boom past in mijn tuin”.

29 oktober, starttijd nog niet bekend, Paddenstoelenexcursie

Kralingse Bos Rotterdam, verzamelen op de hoek Beatrixlaan-Doorkijk in Rotterdam. Betaald parkeren!

Speelbos Biesbush, Nootdorp, verzamelen aan de ingang aan de Bieslandseweg in Pijnacker

Contactpersoon Team Paddenstoelen, André Jongeling, 06 – 24 25 37 38.

Genoemde datum en locatie zijn onder voorbehoud. Meld je daarom minimaal 24 uur vooraf aan via Signal.

Niet-leden mogen een keer per jaar mee zolang er plaats is.

1 november, 10.00 – 12.30 uur, wilgenknotten

Op de volgende plaatsen worden wilgen geknot: Delft, Midden-Delfland, Rijswijk en Westland

Heerlijk in de buitenlucht, de spieren gebruiken en gezamenlijk koffie drinken.

Voor gereedschap, koffie, thee, koek en een heerlijke kop soep wordt gezorgd

Het is raadzaam stevige schoenen en nauwsluitende kleding te dragen. Bij regen gaan de activiteiten niet door. Belangstellenden die graag hun handen uit de mouwen steken en ouder dan 15 jaar zijn welkom. Vraag nadere Informatie en een aanmeldingsformulier aan via natuurlijkdelfland@knnv.nl.

Na aanmelding wordt een bevestiging en een knotinstructie toegestuurd.

Knotwilgen zijn een sieraad voor het landschap, het zijn ook kleine natuurreserveatjes waar planten en dieren een leefplek hebben.

3 november 10.00 - 12.00 uur, Paddenstoelenexcursie

Speelbos Biesbush, Nootdorp, verzamelen aan de ingang aan de Bieslandseweg in Pijnacker

Contactpersoon Team Padenstoelen, André Jongeling, 06 – 24 25 37 38.

Genoemde datum en locatie zijn onder voorbehoud. Meld je daarom minimaal 24 uur vooraf aan via Signal.

Niet-leden mogen een keer per jaar mee zolang er plaats is.

Waarnemingen

Witte parkeend Pijnacker
Bart Hendriks

Wilg
Bart Hendriks

Tranende franjehoed Tuin van de
dieren – Alex Koppert

Vuurdoorn Syriësingel
Lia Claus

Heksenboleet
Derde Werelddreef Lia Claus

Sneeuwbesen Syriësingel
Lia Claus

In deze omgevallen boom
heeft Danny gaten gemaakt
voor de insecten.

Mooie herfstblad
am amberboom
Arboretum Delft

Sombere honingzwammen in mijn
stadstuin! Frans

Ook waarnemingen zonder foto's zijn welkom. Meld je waarneming zelf via www.waarneming.nl

De afspraak in de vogelwereld is dat foto's met nesten en eieren niet worden gepubliceerd om ze niet te verstoren. We zullen de waarneming alleen als tekst in de Nieuwsbrief opnemen.

Terugblik activiteiten

16 oktober, 13.30 – 15.30 uur, boomgaard Kraaiennest

Met zeven mensen hebben we de laatste hand gelegd om de vele meidoorns weg te zagen die te dicht bij de fruitbomen staan. Want de fruitbomen hebben in dit gebied de prioriteit. Meidoorns die verder dan 4 – 5 meter van een boom staan zijn gehandhaafd, want deze hebben hun eigen rol voor de vogels. Tijdens de drie snoeimiddagen zijn er 16 aanhangers met takken afgevoerd. Nadat een voorbijganger op ons verzoek enkele foto's maakte ging een ieder tevreden naar huis.

17 oktober, braakballen pluizen

Het team Zoogdieren heeft zeven braakballen uitgeplozen die Geert had meegenomen van een tuinderij uit Beemte-Broekland, gemeente Apeldoorn. Het waren braakballen van een kerkuil. Wat hebben we gevonden 2 bosmuizen, 2 veldmuizen en 26 huisspitsmuizen.

17 oktober, 10 jarig jubileum

De Stichting Duurzaamheidscentrum De Papaver vierde het 10 jarig bestaan. Sinds 1977 bestond de gemeentelijke afdeling Natuur- en milieueducatie, die via de Barbarasteeg, de Oude Delft in de Korftlaan was gevestigd. Na de privatisering werd dit het Duurzaamheidscentrum De Papaver, dat een bijdrage levert aan een duurzame en groene wereld. Dit in de vorm van lessen voor het onderwijs, klimaatmaat, tentoonstellingen en diverse evenementen. Namens Natuurlijk Delfland heeft Geert deze bijeenkomst bezocht, hij heeft van 1977 tot en met 2000 bij De Papaver gewerkt.

18 oktober knotten Romeinse Bosje

We zijn het knotseizoen begonnen bij het Romeinse Bosje, aan het einde van het Derde Wereldpad. Het was rustig herfstweer, zonnig met nauwelijks wind. De groep bestond uit 18 knotters en er was genoeg werk te doen. We hebben nog niet het hele Bosje klaar dus we zullen nog een keer terug moeten komen. Afspraak nu was om geen takkenrillen te bouwen, maar de takken langs het fietspad te deponeren, waarna Staatsbosbeheer dit komt opruimen. Verder wilden twee basisscholen uit Tanthof wilgentakken hebben om met Halloween een doolhof te bouwen van wilgentakken. Al met al een geslaagde start van het knotseizoen.

Vrijdag 18 oktober Tuin van de Dieren

We hebben 5 boompjes geplant die we in het kader van Westland Woont Duurzaam op 11 oktober opgehaald hebben. Het betreft 1 zoete kers die geplant is op de plaats van een van de perenbomen die niet aangeslagen is. Het zijn zeer jonge bomen dus het zal nog wel even duren voordat deze in volle glorie tot wasdom zijn gekomen.

Naast de Zoete Kers zijn er ook 2 Veldesdoorns geplant langs de takkenrail en 2 Zweedse Meelbessen langs de hondenveldjes. Verder hebben we enkele varens ontvangen die een plekje in de schaduw hebben gevonden.

Ook paddenstoelen lijken het naar hun zin te hebben in de tuin. We zagen grote kale inktzwam, bleke- en tranende franjehoed

Terugblik activiteiten

18 oktober 2025, 9.30 – 12.00 uur, wilgenknotten in Westland

Het was onze eerste knotdag dit seizoen met heerlijk rustig herfstweer. De locatie die gekozen was: de Heulstraat in De Lier. "Heul" is een oud woord voor "duiker". Een duiker is een , waren duikers van hout of gemetseld. Tegenwoordig van beton of (plaat)staal.

Er was een goede opkomst met twee nieuwe gezichten, te weten Gerda en Pleun, met enthousiasme versterkten ze ons team.

Om 10.15 uur was er heerlijke koffie en thee gezet door Albert.

Effe een mooie groepsfoto op de karakteristieke ophaalbrug en daarna de laatste knotjes gedaan en opgeruimd. Verder nog een **goudhaan** gezien en gehoord, **halsbandparkieten**, **grauwe ganzen**, **kramsvogels**, **nijlganzen** overvliegend. Om 12 uur was de klus geklaard. Er zijn door 17 knotters 20 wilgen geknot en de takken zijn op houtrillen en hopen gelegd.

20 oktober 10.00 - 12.00 uur, Paddenstoelenexcursie

Het Team Paddenstoelen was in het Landgoed Huis te Werve, Rijswijk.

Er is flink wat gezien. **Champignon**, **dikrandtonderzwam**, **dooiergele mestzwam**, **echte honingzwam**, **eikenbladzwammetje**, **gele korstzwam**, **geweizwam**, **gewone fopzwam**, **gewone krulzoom**, **gewone zwavelkop**, **grote bloedsteelmycena**, **helmmycena**,

langsteelfranjehoed, **oranje oesterzwam**, **plooirokje**, **porseleinzwam**, **stinkparasolzwam**, **tweekleurige vaalhoed**, **valse kopergroenzwam**, **veldridderzwam**, **vliegenschwam**, **witte kluifzwam**, **witte tandzwam**, **zilveren ridderzwam**.

Bomen activiteiten in Westland

Natuurlijk Westland (KNNV) heeft afgelopen weekeinde drie activiteiten rond bomen georganiseerd.

Zaterdag 19 oktober, een excursie van Aad van Uffelen in het centrum van Naaldwijk. Bezocht werden bomen ouder dan 100 jaar, koninklijke bomen, bijzondere en beeldbepalende bomen en beschermde particuliere bomen. De reacties waren enthousiast en soms was er verwondering, niet alleen over de bomen, hun leeftijd of bijzonderheden, maar ook over hoe door de tijd gemeenten met bomen omgaan.

De geplande route kon niet worden afgelegd, en zal in het voorjaar een vervolg krijgen. Een reactie van een deelnemer was "De wandeling was heel interessant. Aad vertelde met

passie over de oudste bomen en bijzondere bomen uit Naaldwijk. Vanaf nu ga ik anders naar bomen kijken"

Zondag 19 oktober, een speurtocht en een bomen excursie in het Staelduinse Bos. Er hebben meer dan 100 mensen aan deze activiteiten deelgenomen; 60 kinderen en de rest ouders, opa's en oma's. De speurtocht bestond uit 13 vragen die op een aangegeven plek beantwoord konden worden. In de excursie werden de deelnemers rondgeleid door het bos. Een reactie van een deelnemer was "U heeft veel passie voor bomen".

De komende tijd zijn er nog meer activiteiten rond bomen. Op zondag 26 oktober is van 14.00 tot 15.00 uur een speurtocht Bomen in het Hofpark te Wateringen en van 15.00 tot 16.00 uur een excursie Bomen ook in het Hofpark. Aanmelden is niet nodig. De deelname is gratis.

Deze activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door de gemeente Westland en zijn een onderdeel van het programma Groen Westland, groen = goud.

Tips en sterrenhemel

Tip voor de natuurvriendelijke tuin

Afvallend blad en besjes veeg je van paden, terras en gras zó de plantvakken in. Heb je erg veel blad, vul dan één of meer vuilniszakken met vochtig blad, knoop dicht maar maak wel wat gaatjes in de zak. Volgend jaar geeft dit mooie bladcompost waarmee je je bodem kunt verrijken.

Groene winkel

Onder andere het verkoopadres van de KNNV Uitgeverij en de Jeugdbondsuitgeverij. Bij KNNV uitgaven ontvangen leden 10% korting, bestel via natuurlijkDelfland@knnv.nl

Set van drie minigidsen - Deze praktische uitvouwkaart helpt je in één oogopslag algemene soorten paddenstoelen herkennen. Deze kaart past in elke rugzak, handig voor onderweg!

Ontdek de natuur dicht bij huis. Deze minigids is per set te bestellen. Koop voordelig een set van drie en geef er gezellig twee cadeau!

Jasper de Ruiter is bekend als natuurillustrator van onder meer verschillende herkenningskaarten. Als eigenaar van De Speurzoekers stimuleert hij jong en oud de natuur zelf te ontdekken, door spannende opdrachten, leerzame producten en workshops.

Veldgids Ecologisch Slootbeheer gratis downloaden

Natuurlijk Delfland heeft voor 2026 gekozen voor het Jaarthema Oevers. Deze Veldgids geeft zeer veel inzicht en kennis voor het natuurvriendelijk slootbeheer. Een aanrader.

https://www.floron.nl/Portals/1/Veldgids%20Ecologisch%20slootbeheer_digitaal.pdf

Sterren

22 oktober 2025, maximum van de meteorenzwerm de Orioniden. De

waarnemingsomstandigheden zijn gunstig: er is geen storend maanlicht. De ruimtestoffjes die je in de dampkring van de aarde ziet verbranden zijn afkomstig van de beroemde komeet Halley.

26 oktober 2025, invoering van de wintertijd. Om 03.00 uur Midden Europese Zomertijd (MEZT) gaat de klok één uur achteruit, naar 02.00 uur Midden Europese Tijd (MET).

29 oktober 2025, Eerste Kwartier (17.20 uur). De half verlichte maan staat om 18.45 uur precies in het zuiden, in het sterrenbeeld Steenbok. Vandaag bereikt Mercurius zijn grootste schijnbare afstand ten oosten (links) van de zon, maar omdat de kleine planeet vlak na de zon ondergaat, is hij nauwelijks zichtbaar aan de avondhemel.

Artikelen over milieu in Pijnacker en omgeving:

<https://www.telstar-online.nl/nieuws/actueel/164378/vijverdwergduikertjes-en-waterkwaliteit>

<https://nieuws.feelgoodradio.nl/2025/10/16/delfland-wil-namen-bekendmaken-van-vervuilende-bedrijven/>

Tenslotte

Natuurlijk Delfland is een actieve natuurvereniging. Geef onze club draagvlak met je lidmaatschap.

[Klik hier](#)

Delen mag

We vinden het fijn als je deze Nieuwsbrief deelt met vrienden en bekenden die geïnteresseerd zijn in thema's als natuurstudie, natuureducatie en natuurbescherming in Delfland.

Wij sturen je graag het bos in.

Om te genieten van de natuur. Of om haar te bestuderen en te beschermen. Natuurlijk Delfland maakt je wegwijs in de natuur.

Natuurlijk
Delfland

delfland.knnv.nl

Aanmelden landelijke Nieuwsbrief

Ook onze landelijke vereniging geeft een Nieuwsbrief uit. Als je deze wilt ontvangen ga naar <https://knnv.nl>

Afmelden Nieuwsbrief Natuurlijk Delfland

Stuur een lege email (zonder daar iets aan te veranderen) aan:
Nieuwsbrief.delfland-request@knnv.nl?subject=unsubscribe

Colofon

De Nieuwsbrief wordt gemaakt door:

Marian van den Beitel - redactie

Geert van Poelgeest - eindredactie en versturen

En vele personen die in de bijdragen vermeld staan.

Het redactieadres is natuurlijkdelfland@knnv.nl